

Pionjären mer än bara tränare

Konturer av ett rikt hästliv

PARIS. Han sålde den franska nationalklenoden Ideal du Gazeau till Sverige, hjälpte den indiska armén på traven och lyckades lura Ourasi till Norge.

Stig Engberg är överraskningarnas man.

Vid 84 års ålder är han still going strong trots att han egentligen pensionerat sig för länge sedan.

Text CLAES FREIDENVALL Foto MIA TÖRNBERG

Stig Engberg och sonen Peter tillsammans med Queen L. som stallades upp hos svenskarna på Grosbois under sina Paris-äventyr, där toppen förstas var seger i Prix d'Amérique 1993.

Foto Stefan Melander/Stalltz.se

Stig Engberg visste givetvis inte vad han gav sig ut på för något äventyr när han flyttade till Paris 1970 utan att knappt kunna ett ord franska. Nu, 48 år senare, bor han fortfarande kvar i travsportens förlovade land, sex kilometer från Grosbois utanför Paris. Vi stämde träff med honom på Anders Lindqvist kontor på Grosbois.

– Sedan min fru Alva dog för fyra år sedan har det blivit en rutin att besöka Anders på morgnarna, ta en kopp kaffe vid niotiden och prata om allt och inget, säger Stig Engberg.

Det är januari, regnet öser ner och någon vecka kvar innan det stora slaget ska hållas på Vincennes och den svenska flaggan ska vaja högst efter Readly Express blågula triumf. När Stig Engberg var aktiv som travtränare var det mycket bråda dagar runt Prix d'Amérique.

– Runt 4.000 besökare hade vi varje år hos oss på Grosbois som jag tog hand om, men så hade jag också stor hjälp av en duktig fru och sekreterare.

Sedan ska också tilläggas att Stig Engberg varit värd för många svenska hästar under årens lopp, däribland Queen L. och Ina Scot när de vann Prix d'Amérique 1993 respektive 1995. I den officiella resultatlistan från Prix d'Amérique 1993 står Stig Engberg som tränare för Queen L. och inte Stig H Johansson.

– Det var bättre ordning på den tiden på Grosbois. Då gick det inte att hyra några enstaka boxar, utan de skulle ha hästar här var tvungna att lämna dem i träning hos de tränare som hade en borg.

Stig Engberg sökte lycka som travtränare i Frankrike i början av 1970. Kyliga ekonomiska vindar blåste i Sverige innan bildandet av ATG. Något av pionjär blev Stig när han för många överraskande lämnade fosterlandet efter ha haft sin bästa säsong som travtränare i Sverige. En sjundeplats bland landets främsta tränare och bakom sig hade han sin tidigare lärjunge Stig H Johansson.

– Jag var faktiskt före Wallner-Lindstedt att flytta utomlands, säger Stig Engberg.

Som många andra märkte han att travtränaryrkets hårda arbete inte alls stod i proportion med inkomsterna och i Frankrike såg det eko-

Grosbois var Stig Engbergs hem under många år när han bytte svenska huvudstaden mot den franska. Idag bor han sex kilometer därifrån, men besöker träningsanläggningen, där han en gång i tiden var banchef, närmast dagligen.

Foto Mia Törnberg

nomiska läget betydligt ljusare ut. Några år tidigare hade Stig börjat snegla åt trikolorens land och 1967 skickade han för första gången ner några av sina hästar till Hans Sasse, som tidigare hade arbetat för Charlie Mills.

– De två hästar som jag hade där tjänade mer tillsammans än de 90 travare jag hade i träning i Sverige.

Stig, som alltid varit ekonomisk sinnad och kunde räkna, insåg vad som hägrade i Frankrike. På den tiden var också driftkostnaderna för en tränare lägre, men också levnadsomkostnaderna. Men det var inte så han sålde in sin idé till sin hustru Alva...

– Du kan väl inte flytta till Frankrike för maten, sade hon. Jo, det kan vi svara jag. För mig är maten nummer ett.

Matintresserad har Stig Engberg alltid varit och på den tidigare toppkrogen Bel Air utanför Grosbois var inte bara han stamgäst, utan också ett näste före den färgstarke Paris-ambassadören Carl Lidbom. Alltså samme Lidbom som blev utskälld i ett KU-för av Anders Björk med kända frasen "Du ska veta hut."

– Vi åt alltid där på lördagar och hela familjen var samlad. "Lillungen" var också med farfar, följde gärna med in i köket och det var tydligen något som fastnade där.

"Lillungen" heter Mikael och är sonen Peters barn. Hans intresse för matlagning växte med åren och med ett rekommendationsbrev från chefskocken på legendariska hotell Negresco i Nice kom Mikael inte bara in på kockskolan Paul Auger utan gick ut som

Stig Engberg och framlidna hustrun Alva efter en av Levorinos segrar. Stig lockade sin hustru med god mat för att få igenom flyttplanerna till Frankrike 1970.

Foto Stalltz.se

Det var tufft att komma till Frankrike. Många nätter låg jag sömlös. På den tiden var det inte lätt att komma hit som utlänning

Kuriosa

>> Vinstrikaste tränare i Sverige 1969:

Tränare	Prispengar (kr)
1 Håkan Wallner	1.749.925
2 Sören Nordin	1.290.825
3 Gunnar Nordin	1.086.650
4 Olle Elfstrand	922.875
5 Uno Swed	904.450
6 Birger Widell	588.625
7 Stig Engberg	551.590
8 Karl-Gustav Holgersson	525.550
9 Sten Helt	508.415
10 Stig H Johansson	472.975

kursetta. Idag driver han en egen restaurang – Chai Nous i Crosne – i utkanterna av Paris.

När Stig Engberg kom till Paris i början av 1970 hade han många år bakom sig i Sverige som travtränare, men det var inte självklart på något sätt att han skulle välja den yrkesbanan. Från början utbildade han sig till polis.

– Men det var inget för mig. Jag trivdes aldrig med jobbet och jag tror aldrig att jag ens tog en felparkerare eller bötfällde någon som inte stannade vid stoppljus. Ofta sålde jag mina söndagspass till olika kollegor. Sedan började någon mellanchef gnälla. Men jag hade också sålt pass till polischefen och på det sättet blev det lugnt. På den tiden var det alltid trav på söndagar och då kunde jag inte arbeta som polis...

Vid sidan om jobbet som polis tränade Stig Engberg tolv hästar, men till slut gick det inte att kombinera längre. Stig bestämde sig för att ägna sig åt travare på heltid och proffslicensen plockades ut 1957, samma år som Hagmyren invigdes.

1964 blev Stig Engberg vinstrikaste hästägare på Hagmyren. Året efter tog han sitt första och enda kuskchampionat på banan, men sedan skulle vyerna vidgas.

Verksamheten flyttades till Solvalla 1966 och Engberg hyrde stall av Odd Knudsen på Rörby Stuteri i Roslagen, men ganska snart kom Frankrike in i bilden.

– Kurt Mattssons bror Evert var jag kompis med och han ville köpa en fransk travare. Vi åkte ner till Frankrike och som tolk använde vi oss av storhästägaren Jan Bonde. Två hästar fick vi med oss hem till Sverige och den resan gjorde ett stort intryck på mig.

När Stig Engberg gjorde slag i saken och flyttade i mars 1970 till Frankrike visste han inte vad han gett sig in på. Fem boxar hyrde han av Hans Sasse och ytterligare tio boxar fick han arrendera av Alfred Lefèvre, ägare och tränare till Prix d'Amérique-vinnaren Feu Follet X.

– Det var tufft att komma till Frankrike. Många nätter låg jag sömlös. På den tiden var det inte lätt att komma hit som utlänning. Jag kunde ingen franska, men min Alva gick och läste franska. Själv hade jag inte tid, jag hade ju

FAKTA

>> Stig Engbergs resultat i Sverige:

År	Kusk-segrar	Tränarsegrar	Prispengar tränare
1962*	4		
1963*	6		
1964	26	47	106.700
1965	33	46	157.950
1966	31	63	255.875
1967	28	58	405.550
1968	17	38	262.075
1969	11	83	551.590
1970	1	1	2.675
1990	1		

1962–1963 hade Stig Engberg amatörlicens, därefter proffsdiito.

Git Boy och Stig Engberg.

Foto Stalltz.se

>> Större segrar i Sverige:

Lopp	År	Namn
Bollnäsloppet	1965	Git Boy
Färjestads Jubileumslopp	1962	Miss Golden
Rommeheatet	1965	Git Boy
Årjängs Stora	1962	Miss Golden
Årjängs Stora	1963	Miss Golden
Walter Lundbergs	1962	Miss Golden

Levorino och Stig Engberg.

Foto Stalltz.se

>> Större segrar i Frankrike:

Lopp	År	Namn
Prix Camille de Wazieres	1981	Levorino
Prix Camille de Wazieres	1989	Tristan d'Essarts
Prix d'Amérique	1993	Queen L.*
Prix de Belgique	1993	Queen L.*
Prix de Croix	1984	Norguson
Prix de Pardieu	1989	Tristan d'Essarts
Prix de la Cote d'Azur	1984	Nevele Fever
Prix de Milan	1988	Napoleto*
Prix de Paris	1990	Piper Cub*
Prix du Bois de Vincennes	1985	Nodesso
President de la Republique	1983	Narbon
Prix Guy le Gonidec	1981	Levorino
Prix Henri Balliere	1990	Uranium de Mers
Prix Jacques Olry	1989	Tristan d'Essarts
Prix Leon Tacquet	1984	Norguson
Prix Louis Forcinat	1990	Tristan d'Essarts
Prix Louis Le Bourg	1989	Tristan d'Essarts
Prix Rene Palyart	1981	Levorino
Prix Rene Palyart	1989	Tristan d'Essarts
Prix Robert Auvray	1984	Nador Cleville
Prix de Tonnac-Villeneuve	1981	Levorino

* Stig Engberg stod som officiell tränare vid segrarna i Frankrike, medan Stig H Johansson tränade hästarna i Sverige.

Stig Engberg flyttade till Frankrike 1970 och 84-åringen har inga planer på att lämna landet. "Här blir jag kvar", säger den svenske pionjären.

hästarna. Nu har jag i alla fall bott här längre än jag gjorde i Sverige och är inne på mitt 48:e år. Här blir jag kvar och kommer aldrig flytta hem.

Med facit i hand har Stig Engberg gjort en fantastisk resa och fransmännen fattade tidigt tycke för gentlemannen från Sverige. Idag skulle man kunna kalla Stig för en "socialt begåvad person" och det är onokligen lätt att vara bekväm i hans närhet.

– Men Anders (Lindqvist) brukar säga att jag är en tjurig gubbe.

Som mest hade han 60 tävlingshästar i träning, 20 unghästar och 30 fölston i Normandie att ta hand om, men Stig hade också många andra strängar på sin lyra.

Under fem års tid var han banchef på Grosbois och samtidigt förfogade han över de två borgar på träningscampen som idag hyrs av Ecurie Quick Star respektive Pierre Verceyruisse.

Flera framgångsrika travare tränade Stig Engberg och hans största stjärna var nog Levorino (e. Kerjacques), 1.17,1/€217.229, vilken han själv satt bakom när han vann Guldsdon – den tidens Europaderby – på Vermo 1981.

– När jag tog hem Guldsdon fick jag en custom-vagn i hederspris. Den tog jag med mig till Frankrike och intresset blev väldigt stort. Jag började sälja vagnarna i Frankrike och första året sålde jag över 400. Då tyckte Alva att jag eller Peter skulle ta hand om

den biten och den andra skulle hålla på med hästar. Varken jag eller Peter ville sluta träna hästar och då fick vi göra av oss med Custom-agenturen. Vi skulle förstås lyssnat på Alva.

>> Det fanns fler stjärnor än Levorino i stallet:
 • Nodesso (e. Quioco), 1.14,7/€433.351
 • Tristan d'Essarts (e. Jiosco) 1.16,1/€378.043
 • Nador Cleville (e. Glorieux Jour) 1.14,2/€247.221
 • Uranium des Mers (e. Anitou) 1.15,9/€239.193
 • Jordans (e. Ura) 1.18,3/€180.951
 • Norguson (e. Borgia III) 1.16,8/€178.795
 • Narbon (e. Chambon P) 1.18,3/€143.748

Några uppmärksammade affärer har också Stig Engberg gjort under årens lopp. Det var han som sydde ihop affären med den franska nationalklenoden Ideal du Gazeau så att världens då bästa travare kunde säljas till Sverige. Detta fick stor uppmärksamhet och bland tog en representant från de franska travmyndigheterna kontakt med en svensk travledare och sade "att ingen hade rätt att förhandla om köp eller försäljning av Ideal du Gazeau".

– Det var väldigt många som lade sig i den affären. Jag lät meddela att "ta fram 15 miljoner kronor så är hästen din", men det var ingen fransman som kom upp med de summorna.

Samma år som Ideal du Gazeau såldes, 1983, fick Stig Engberg ett annat och mycket ovanligt köppupdrag.
 – Det ringde en person från Geneve och

undrade om jag kunde få fram 1.100 fölston för indiska arméns räkning. Jo, det är jag intresserad av svarade jag, men det stötte på många problem under vägen. Först skulle jag få fram alla fölstona och sedan skulle det ordnas med flygtransport till Indien.

Att hitta 1.100 franska travstona var inte det lättaste och Stig damsög nästan varenda liten by där det stod ett fölsto.

– Jag började ringa runt till alla möjliga och träffade på en del riktiga hästskojare. När ryktet började sprida sig om mitt uppdrag höjdes priserna snabbt på fölstona. Då fick jag byta taktik och vände mig till andra länder. I Italien köpte jag 200 fölston och i Belgien 100, men sedan kom fransmännen tillbaka, sänkte priserna och då kunde vi göra affärer igen.

Men det fanns också andra bekymmer. Stig behövde ordna transport också. Han fick blankt nej från Air France, men fick senare tips om det amerikanska flygbolaget Flying Tiger Line.

Stig Engberg var storloppsmanager när Jean-René Gougeon och Oursi lockades att åka till bland annat Oslo Grand Prix – i hästbilen ombord på flygplanet.

Foto Stalltz.se

Anders Lindqvist brukar säga att jag är en tjurig gubbe

Pensionerad travtränare, men fortfarande aktiv i branschen.

– Problemet var att de krävde en bankgaranti på tio miljoner franc och några sådana pengar hade inte jag. Som tur var litade min lokala bank på mig och ställde upp.

Sedan dök ett nytt problem upp...

– Var skulle vi lasta alla fölstona? Jag ringde Air France igen, men där blev det åter ett nej. Då kom min fru med den lysande idén om Bordeaux. Sagt och gjort, jag åkte till Bordeaux, bjöd flygplatschefen på en brakmiddag och sedan kunde vi lasta därifrån. Men det fanns ytterligare en hake; en trappa för att lasta hästarna saknades. Det fanns en enda i Frankrike och den ägdes av Air France, men inte heller denna gång ställde flygbolaget upp. Istället slutade det med att Flying Tiger Line fick skicka en trappa med båt från Texas till Bordeaux.

Totalt lastades det fölston på elva flygplan med destination Indien och dessa skulle dit för att betäckas med åsnor. Det lättaste hade förstås varit att ta några hingstar från Frankrike, men en mula är större och starkare än en mulåsa och gör sig dessutom bättre i varmare klimat.

En annan och mer känd flygtransport är när Stig Engberg lyckades övertala Jean-René Gougeon att åka med fyrfaldige Prix d'Amérique-vinnaren Oursi till Norge. Oursi var ju hästen som var känd för att vägra åka utomlands, men Stig fick Gougeon på andra tankar.

– Jean-René ville inte åka, men jag sade att vi fixar ett flygplan som du kan köra in din lastbil i. Gougeon tänkte på idén, han åkte till Bjerke och Oursi vann Oslo Grand Prix.

Efter segern spelades Edith Piafs "Non, je ne regrette rien" i högtalarna."

I mer än 30 år arbetade Stig Engberg mot Danmark, Finland, Norge och Sverige för att skaffa franska stjärnor till storloppen uppe på våra breddgrader. Nu är det sedan många år ett avslutat kapitel.

På hösten 1995 körde Stig Engberg sitt sista lopp och nu skulle ett nytt kapitel skrivas. Han lämnade den franska huvudstaden för att flytta till Cagnes-sur-Mer. Sonen Peter drev verksamheten vidare på Grosbois.

– När jag flyttade till Cagnes-sur-Mer var det för att dra mig tillbaka. Jag tog med mig fem hästar, hyrde en ett stall med 15 boxar på banan. Snabbt blev det fler och som mest hade vi 36 hästar där nere. Då var jag halvpensionerad, men det gick bra.

Efter 18 år på franska rivieran valde Stig att flytta tillbaka till Paris. Travsporten följer han fortfarande på nära håll och är också involverad i ett antal banor.

– Närmare bestämt nästan 100 banor runt om i Frankrike.

Stig hyr ut nummerbrickor och förser hippodromerna med vita banmarkeringsstolpar.

– Och så ska vi inte glömma vreten-harven från Fyllinge Smide. Jag och ägaren träffades i samband Åby Stora Pris ett år och nu har har-

CLAES FREIDENVALL
claes@sulkysport.se

FAKTA

Namn: Stig Engberg.
Ålder: 84 år.
Född: Stockholm.
 Uppvuxen i Näsby Park och Finflo.
Familj: Sonen Peter och barnbarnet Mikael.
Bor: Sex kilometer från Grosbois.
Första segern: Scottie Noon på Lillfjärden, den bana som det tävlades på innan Hagmyren byggdes i Hudiksvall.
Bästa hästen: Haft många bra hästar, i första hand Levorino, Jordaens och Nabon.

Stig Engberg har många historier att berätta.

vens förtärlighet spridit sig till nästan hela Frankrike.

Den aktiva delen är sedan länge förbi för Stig Engberg.

– Lite långsamt skulle jag gärna vilja köra, men jag har en dålig rygg som de försökt laga flera gånger och den har satt stopp. Problemet började för många år sedan i samband med att jag ramlade ur sulkyn när en häst skulle hoppa över ett staket på Hagmyren.

Någon siffra hur många lopp Stig Engberg vunnit i karriären som kusk eller tränare finns inte sammanställd. På Svensk Travsport finns 335 tränarsegrar upptagna med svensk licens.

Det kan också i sammanhanget nämnas att Stig Engberg haft en galopphest i träning.

– Norgusons ägare hade ett 20-tal galopp-hästar och tyckte att jag skulle prova en av hans galoppörer, som hans tränare inte ansåg dög. Jag tränade den tillsammans med Norguson och när hästen väl var startklar ville den tidigare tränaren se honom i sista jobbet.

Rekommendationen var att jag inte skulle starta, men jag lyssnade inte på honom. Galoppöreren vann så det stänkte om det och sedan segrade han också i ett lopp på Longchamp.

Från att ha vunnit sitt första lopp på Lillfjärden i Hudiksvall till Vincennes och Longchamp har vägen varit lång, men ingenting var omöjligt för Stig Engberg.

MIA TÖRNBERG
mia@sulkysport.se

